

הנודר מן המבושל

פרק ששי נדרים

הגהות הב"ח

(א) גבי אמר רב חסדא ליבא דמשאל: (ב) רש"י ד"ה כיון שאין וד"ה כ"ש דמעלו דה"ל: (ג) ד"ה נפקת וכו' למר הס"ד ולא"כ מ"ה ועבדה גלמא דהוטבי דה"ל: (ד) ד"ה וכד נפקת וד"ה ר' יהודה דה"ל:

תוספות

כמאן מצליגן האידנא על החוליים בר' יוסי. דלמר ארס מיון ככל יוס דאלו למאן דלמר דמיון כחלש השנה היו תפלת שוא: מתני' דלא כבבליא דאב"י דייסא בגמרא. וא"כ גם תבטל ענה אסור לדידה: איבא דבשאיא להני נקרינ. פירוש מי ימלא ששאל להני נקרי דעת כמו נקרי שמי (פסחים ק"ה) וכן לנקר תלמי (בב"ב מ: ה) ויש מפרשין נקרי כמו נכרות (ה) הנקדיין תופסי אמו ע"כ וכל המקרי דבב"י פירוש קנין: בה"ס"י. קמח של קליות וכן פ"י (פרק כל שעה ד' ט"ו) ור"ח פירש קמח שער עדשים ופירשו נראה יותר דלפרש"י היה לו לקרותו קמחא דלשונא ויעד אמר פ' כל שעה ממח ליה קדיה בחסדי וז"ל קמחא דלשונא ה"א אמר לעיל מיהו כהה"ל פירקא דלמור: לפ"ז. כלומר דאם יצטרך לרוק ירוק ולא יינו כבב"ל כבוד רבו: מן תמיסין בלוםפיין. מן שכן דנסמך עליהם למחר. שלא יתעלו מהר וכל זמן שהמלח בתוך הבני מעיס ה"כ נסעד: וחוגרי צדעי. פירוש חוגר וקושר היה לדעו לפי שהיה חס ברש"ו על היון ששה נפקת: שקול גולפא. לישב צבית המדרש: שמכבדת בעליה. שלא אנטרן לישב על גבי קרקע: שעטני בעיל. חסוד היה לו כמעיל:

כמאן מצליגן אקרי ואמריעי. ככל ימות השנה: כמאן כר' יוסי. דלמר בפ"ק דר"ה (ד' טו.) ארס נדון ככל יוס דאלו לרבנן דלית להו נדון בר"ה כיון שנגמר דינן אין תפלה מועלת להן: קארי קארי ממש. חולין ומיקרו קארי לפי שנספס קרה מחמת חליים: משני' דלא כבבליא. מתני' דשרי עבה משוס דלא מתאלל בי ריפתא: דלא כבבליא. דאלו לבבליא כיון דלכלי בהדי ריפתא תבטיל מיקרי ואסור: נקרינ. שאוכלי צנקות. לשון אחר נקדני שמדקדקים באכילתן וכדלמר"י צ"י שלשה שאלו (בב"ב דף ג.) הנקדנים תופסין אותם כק: דייסא. מאלל של חטים מצושלים: דייטי בלחמא דייטי. דרב חסדא מצני צבל היה שהיו אוכלים פת צדיסא: בחסיסי. קמח של קליות: עד פרסה. לך פרסה כדי לאכול דייסא: לפסילה של אבר. שאינו מתעכל: גולפא. בקליפת עץ: מאכילני ווקר. שאין דרך לקנח ההולא לאחר שנמנה לתוך פיו כשמחזירה בקערה: מאכילני לואסר. לואה שמתח הפרניים: גולפייין. מין תאנים שקשין להתעכל: כ"ש שנסמך עלין למחר. שמתוך שאין מתעכלין מתעכבין צמעים וכל זמן שעומדין שם זיין את הגוף: מורה ור"י. בעל הוראה ומשכר. שמתוך שראתה פניו להזיין היתה סבורה שנשכר: כמגדלי חוירי. שמתוך שמרויחין הרבה פניהם להזיין: גולפא. קנקן. והיה מציאו לצית המדרש כדי ישבז עליו: שמכנס את צעניה. שלא היה יושב ע"ג קרקע: דהוטבי. גלימא חסוד: שעטני מעיל. שהיה חסוד צעיניו כמעיל:

מלנין אקרי. רופא חולי עמו ישראל: מריעי. על פליטת סופריהן: מחניסין. דקתני דעבה לא מיתאללל צריפתא: דלא כבבליא. דלמפתי פיתן צדיסא דהו"א עבה: נקדני. דייקנים במאלל: [הי"ן] מעלין. באזה דבר מעולה אכילת דייסא: דייטי. יכול לאכלה בלחם של חטים ודייסא דשערי יכול לאכלה בלחם של שעורים: או דילמא. דייסא ושל שעורים צבל חטים. ואית דגרסי נקרינ מלשון כי קרן עור פניו (שמות לה) מלאים חכמה ומאירה פניהם שנא' (חכמת אדם מאיר פניו: ארלה בחסיסי. היה מלפת פיתו בחסיסי. ומפרש לה צמכת פסחים (דף לט:) קימחא דלשונא קמח של קליות שעורים שלא הביאו שלש ומיבטין אותן בתנור וקלופין הן: מומני לך לאכול דייסא עד פרסה. דע שאותו מאלל אינו קושר לך אלא עד הילוך פרסה. ובשר השור עד שלש פרסאות: ע"כ אי מומני לך לאכול דייסא עד פרסה לך אחר דייסא לאכול וטפי לא ולאכול צבר שור לך עד שלש פרסאות: כל מידעם לא ספלוט קמי רבך. לא תרוק רוק צפני רבך כדלמר צמ"ט עירובין (דף טז.) הרק לפני רבו חיב מיתה שנלמר"י וכל משנאי אהבו מות אכל אס אכלת דלעת ודייסא וזודמן לך הרוק צפין פלוט צפני רבך וזרוק אותו לחוך שי"ש צו סכנת נפשות שהן קשין לגופו של אדם כפתיחה של אבר: ואפילו לפני צבור מלאה פלוט. ואל תתבייש: עד מתי אסה מאכילני ווקר. שהיה נותן ההולא צפיו ומדביק צו הרוק שצפיו ומחזירו בקערה: לאסר. עפורית שצפנרניו: גולפייין. תאנים שנתבטלו יותר מדאי: כיון שאין יולאין מצני מעיס"י) כ"ש. דמעלו שנסמך עליהן שאין אנו יריכיס לאכול מאלל אחר למחר: מורה ור"י. אתה תלמידי בעל הוראה ואתה שיכור. מפני שהיו פניו להזיין כל שעה: הימנוסא צידא דהיא איהסא. אנוגמי צידן שאיני שותה כל השנה יין אלא קידושא ואבלתא: וחוגר אני לרעי. וקושר אני לרעי פדחמי משוס מיחוס ראשי מפני ד' כוסות ששתיתי שאני חושש מהן מפסח עד עזרת: אי כמלוי צריס כו'. שהן מרויחין ביותר ופניהן להזיין ויפין: פרוייהו. לגדל חזירין ולהלוות צריס אסירי ליהודאי ודאי לאו מינייהו פני להזיין: שקיל גולפא. היה נושא הקנקן לצית המדרש לישב עליה: מלאכה שמכבדת כו'. דעכשו ישב עליה צבית המדרש: נפקת נקטס עמרא. איהי לשוקא הות מיכסי ביה: וכד נפקת. איהי להן חצי צבל כך שלא היה להן אחר:

כמאן מצליגן על קצירי ועל מריעי [כמאן כר' יוסי] מדאמר קצירי ומריעי שמע מינה קצירי קצירי ממש מריעי רבנן: ומותר בעבה: מתני' דלא כבבליא (ד) דאמר ר' זורא בבבלי טפשיאי דאכלי לחמא בלחמא א"ר חסדא (ה) דמשאיל להון להלין נקדני דהוצל הדין דייסא היכין מעלי למיכלה דייטי בלחמא דייטי ודשערי בלחמא דשערי או דלמא דייטי בדשערי ודשערי בדייטי רבא אכליה בחסיסי רבה בר רב הונא אשכחי לרב הונא דקאכיל דייסא באצבעתיה אמ' ליה אמאי קאכיל מר בדיה א"ל הכי אמר רב דייסא באצבעתא בסים וכל דכן בתרתין וכל דכן בתלת אמר ליה רב לחייא בריה וכן אמר ליה רב הונא לרבה בריה מומנים לך למיכל דייסא עד פרסה למיכל בישראל דתורא עד תלתא פרסין אמר ליה רב לחייא בריה וכן אמר ליה רב הונא לרבה בריה כ' כל מידעם לא תפלוט קמיה רבך לבר מן קרא ודייסא שהן דומין לפתיתא של אבר ואפילו קמי שבור מלכא פלוט רבי יוסי ורבי יהודה חד אכיל דייסא באצבעתיה באצבעתיה עד מתי אתה מאכילני צואתך אמר ליה דאכיל באצבעתיה לדאכיל עד מתי אתה מאכילני ורוקך רבי יהודה ורבי שמעון אייתו לקמיהו (ו) בלוםפיין רבי יהודה אכל ר' שמעון לא אכל א"ל רבי יהודה מאי טעמא לא אכיל מר אמר ליה ר' שמעון אלו אין יוצאין מבני מעים כל עיקר אמר ליה רבי יהודה כ"ש שננסמך עליהן למחר רבי יהודה הוה יתיב קמיה דר' טרפון אמר ליה רבי טרפון היום בנך צהובין אמר ליה אמש יצאו עבדיך לשדה והביאו לנו תרדין ואכלנום בלא מלח ואם אכלנום במלח כל שכן שהיו פנינו צהובין אמרה ההיא מטרוניתא לרבי יהודה מורה ור"י אמר לה הימנותא בידא דההיא איתתא אי טעימנא אלא קידושא ואבדלתא וארבעה כסי דפסחא וחוגריני צידעי מן הפסח עד העצרת אלא יחכמת אדם תאיר פניו (ז) אמר ל' ההוא צדוקי לרבי יהודה בנך דומין אי כמלוי רבית אי כמגדלי חוירין א"ל ביהודאי תרוייהו אסירן אלא עשרים וארבעה בית הכסא אית לי מן ביתא עד בי מדרשא וכל שעה ושעה אני נכנס לכל אחד ואחד ר' יהודה כד אזיל לבי מדרשא שקיל גולפא על כתפיה אמר גדולה מלאכה שמכבדת את בעליה רבי שמעון שקיל צנא על כתפיה אמר גדולה מלאכה שמכבדת את בעליה דביתהו דרבי יהודה נפקת נקטת עמרא עבדה גלימא דהוטבי כד נפקת לשוקא מיכסיא ביה וכד נפיק רבי יהודה לצלווי הוה מיכסי ומצלי וכד מיכסי ביה הוה מברך ברוך שעטני מעיל זימנא חדא גור רבן שמעון בן גמליאל תעניתא ר' יהודה לא אתא לבי תעניתא אמרין ליה לא אית ליה כסויא שדר ליה גלימא ולא קביל דלי

יאלת לשוק וקנתה ללמר (א) ועבדה גלימא: דהוטבי. ועשתה ממנו סרבל טוב: וכד נפקת. איהי להן חצי צבל כך שלא היה להן אחר: (ב) ורבי יהודה כד הוה מצלי הוה נמי מכסי ביה: שעטני מעיל. שהיה להן חצי צבל כך שלא היה להן אחר:

יאלת לשוק וקנתה ללמר (א) ועבדה גלימא: דהוטבי. ועשתה ממנו סרבל טוב: וכד נפקת. איהי להן חצי צבל כך שלא היה להן אחר:

(א) צ"ל נח. ע"ש. (ב) [ממד כו:] א. א"ל גולפסין ועי' לקמן נ: היה עשה וכו' (ד) נכרות נה. ע"ש. (ה) [קבלת ח]. א [משלי ח].

תורה אור השלם

1. מי בהקב"ה ומי יודע פשר דבר הקב"ה אדם קארי פניו ינו פניו קהלת ח א קהלת ח א קהלת ח א

מוסף רש"י

על קצירי ועל מריעי. קצירי, מוליס, מריעי, רבנן (בב"ב כב.) מ"ח שאין משושי כח (ד"ה טו.). כמאן כר' יוסי. דלמר ארס נדון צבל יוס, ויפולל שדיוט אמו לוסת ככנן דלמרי אין מיון ולא יקסובו מיתה, דאי ככנן דלמרי אין מיון אלא כחלש השנה, ה"י ככד נקטס עליו (שם). מידעם: שוס דבר לקמח (ג.) אי כמלוי רבית אי כמגדלי חוירין. ככנן מרובה צבל טורת ומשמיס כחלקס, לך פניהם להזיין (בב"ב נה.).

פירוש הרא"ש

כמאן מצליגן אמריעי ואקצירי כר' יוסי. דלמר אין ארס נדון צריס: מריעי רבנן. מריע גרסמס תלמי: מתני' דלא כבבליא. דלמרי אפי' ענה מקרי תבטיל: נקדני דהוצל. קמי דעת כמו המנקר תלמי: בה"ס"י. קמח של קליות: באצבעתא בסים. האוכל בלשנע אחר הוא טוב וכל עקן צמתי אצבעת או צבלת דייסא עד פרסה. לך שמה: כל מדרש לא תפלוט. כל מאלל שאלת אס אתה יושב לפני רבך ויש לך רוק צמך פין תבטעט ולא תפלוט אותו לפני רבך: לבר מן קרא ודייסא שדומין לפתיתא של אבר. הנולע רוקך אחר שאלת: מאכילני ווקר. הנדבק ההולא אכל אצטע היה מקנת מן הרוק: מאכילני צואתך. שצין לפונן לבשר: בלוםפיין. מין תמיסין מורה ור"י. בעל הוראה מנותן שמתכ: וחוגריני צדעי. מלאכה הראש: שקיל גולפא אבתפיה. מית לישב עליה צבית המדרש: נקבית עמרא. לקחה למי: שעטני מעיל. שהיה חסוד עליו כמעיל: